

i Overensstemmelse med Folketinget. Men jeg har aldrig forstaaet Systemskiftet saaledes, at det var *Folketinget, der skiftede System.* Det er først under denne Sags Behandling, at man faar den Forklaring af Systemskiftet, at det betyder, at nu kan man kun kræve det, som det nuværende Systems Ministre forlange, selv om man for sit eget Vedkommende mener, at det ikke er rigtigt. Den Art Systemskifter er jeg ikke nogen Tilhænger af. Ja, man siger endvidere, at naar vi ikke gaa ind paa Forslaget om Menighedsraad, faa vi heller ikke de to andre Forslag, som vi sætte Pris paa, Forslagene om Brug af Kirker og om Valgmenigheder. Men hvorfor skulde vi ikke faa dem? Dem ere alle Mennesker jo enige om. Her er hele Tinget enigt om dem, og efter de Erklæringer, der ere fremkomne fra forskellige Sider, er der rundt omkring i Landet almindelig Stemning for de to Forslag om Brug af Kirker og om Valgmenigheder. Hvorfor skulde vi saa ikke kunne faa dem? Nej, vi *maa* ikke faa dem uden i Forbindelse med Forslaget om Menighedsraad. Derfor knyttes de saaledes sammen, at Bestemmelserne om Menighedsraad fastholdes i de to andre Forslag, for at man ikke skal risikere — som et Medlem i Udvalget udtrykte sig — at man fik de to Forslag alene uden ogsaa at faa Forslaget om Menighedsraad med. Nu er Forholdet jo imidlertid dette, at Forslaget om Menighedsraad saa langt fra vil lette Gennemførelsen af de andre Forslag, at dette Forslag efter alt, hvad der foreligger, netop vil standse hele Historien. Jeg ser ikke, der naas andet ved den Vending, Flertallet nu vil foretage under Ministerens Ledelse, end at Folketinget faar et nyt Standpunkt i denne Sag. Vi faa ingen Love ud af det, saa længe vi knytte disse forskellige Ting sammen. Det tænker jeg, enhver kan se i dette Øjeblik. Vi faa kun det ud af det, at Folketinget frivilligt opgiver sit Krav om virkeligt Valg af Præster af Menighederne. Men det kan jeg ikke være med til.

Dog, det er ikke det eneste vi naa ved den Vending, man nu vil foretage. Man naar ogsaa noget andet. Man forlader nemlig ikke blot Venstres Standpunkt med Hensyn til Præstevalget, men man bryder afgørende med hele den kirkelige Politik, som er ført her i Danmark siden Grundlovens Givelse og navnlig siden 1855, og fører os ind i et helt andet Spor end det, vi hidtil have fulgt. Den nuværende højterede Minister staar nemlig — hvad

maaſke de færreste have lagt Mærke til — paa et helt andet Standpunkt, end man har staaet paa her i Tinget og i Lovgivningsmagten i det hele siden 1855. Han staar væsentlig paa det Standpunkt, der indtoges af den Kommission, der blev nedsat i 1853. Den gamle Statskirke var jo et Tvangssamfund. Den var bygget paa udvortes, geografiske Grænser, og dens gældende Regel var jo den, som der i Reformations-tiden stod saa mangen Kamp om, og som fik sit Udtryk i den latinske Sætning: *cujus regio ejus religio.* Det vil sige, at Landomraadet var det afgørende, og at den, der ejede et Landomraade, ogsaa bestemte, hvilken Religion der skulde herske inden for dette Omraade. Det var Grund-sætningen for Statskirken. Grundlaget for Folkekirken — efter den Forandring, der skete, da vi fik en Folkekirke — var derimod Frivilligheden. Folkekirken skulde ikke hvile paa Tvang og bestemmes alene ved territoriale Grænser. Den skulde hvile paa Folkets frivillige Tilslutning. Folkekirke kaldtes den, fordi Folket frivilligt sluttede sig til den, og Folkekirke skulde den vedblive at være, saa længe Folket frivillig sluttede sig til den. Det vil med andre Ord sige, at man i 1849 grundlagde Folkekirken paa Frivillighed i Stedet for paa Tvang, og med Frivilligheden følger, at det ikke bliver territoriale Grænser, der blive afgørende. Endnu i 1853 stod man famlende. Kommissionen stod paa det gamle Standpunkt, at det var Sognegrænserne, der skulde bygges paa. Men de Herrer maa, naar de studere vor kirkelige Udvikling, arbejde sig længere frem end til 1853, thi det er netop efter 1853—54, at den egentlige Udvikling er kommen. Den begyndte i det Øjeblik, da Hall, der var Medlem af Kirkekommissionens Flertal og der stod sammen med de andre og holdt paa Forslaget om tvungne Menighedsraad, forandrede Standpunkt. — I øvrigt skal jeg indskyde, at den ærede Ordfører ikke har Ret i, at man den Gang vilde have Menighedsraadene alene, og at man ikke spurgte videre om den hele Kirkeforfatning. Jo, saamænd gjorde man saa. Naar den ærede Ordfører faar Tid til at studere Kirkekommissionens Betænkning af 1854, vil han se, at man ikke blot forelagde Forslag om Menighedsraad, men ogsaa om et Kirkeraad. — Da Hall, som var Medlem af Kommissionens Flertal, imidlertid kort efter blev Minister, saa han som alle klartseende Mennesker den Gang, at det ikke lod sig gøre at ordne Folkekirken med saa-